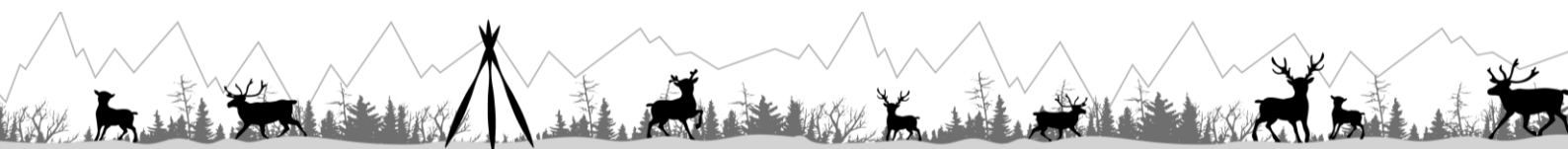

Verksamhetsplan för Samiskprofilerad äldreomsorg i Dorotea kommun 2017-2020

Dnr: SN-2017-0014-739
Fastställd av Socialnämnden 2016-12-14, §93
Dnr: KS-2017-001-104
Fastställd av Kommunstyrelsen 2017-06-13, §53

De äldre är de starkaste språkbärarna och bärare av kultur samt värnare av traditioner. Det är viktigt att de äldre som kan tala samiska kan fortsätta att använda sitt språk och sin kultur. Det är även viktigt av den anledningen att det språk som man senast har lärt sig kan försvinna med åldern, medan däremot kunskaperna i modersmålet består och återkommer. De äldres välbefinnande påverkas också i hög grad av omgivningen, om den vardagliga omgivningen inte förstår personen och dennes önskemål finns risk för isolering. Språkförbistringen mellan olika människor och generationerna kan medföra att den äldres behov ej kan säkerställas.

Allmänt om äldreomsorg på minoritetsspråk

Dorotea kommun blev samisk förvaltningskommun den 1/1-2012 och SFS 2009:724 *Lagen om Nationella minoriteter och minoritetsspråk* skall därmed följas i kommunen. De nationella minoriteterna är samer, sverigefinnar, tornedalingar, judar och romer. Deras minoritetsspråk är samiska, finska, meänkieli, jiddisch och romani chib. Men till skillnad från de övriga minoriteter är samerna också ett erkänt urfolk i Sverige, sedan 1977.

Lagen om Nationella minoriteter och minoritetsspråk (SFS 2009:724) skriver i **3 §** Förvaltningsmyndigheter ska när det behövs på lämpligt sätt informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter enligt denna lag.

4 § I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt. (Kravet på det allmänna att främja de nationella minoriteternas språk och kultur innebär att aktiva åtgärder skall vidtas).

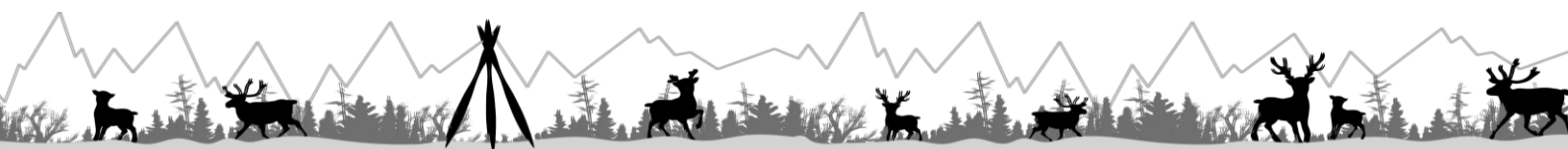
5 § Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor.

8 § Enskilda har rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med en förvaltningsmyndighet vars geografiska verksamhetsområde helt eller delvis sammanfaller med minoritetsspråkets förvaltningsområde. Detta gäller i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet har anknytning till förvaltningsområdet. Om den enskilde använder finska, meänkieli eller samiska i ett sådant ärende, är myndigheten skyldig att ge muntligt svar på samma språk. Enskilda som saknar juridiskt biträde har dessutom rätt att på begäran få en skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering i ärendet på finska, meänkieli respektive samiska. Myndigheten ska även i övrigt sträva efter att bemöta de enskilda på dessa språk.

11 § Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.

18§ En kommun i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller delar av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska. Detsamma gäller kommuner utanför ett förvaltningsområde, om kommunen har tillgång till personal som är kunnig i språket.

Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) **kap 5, 6§**, har kompletterats så att den nu föreskriver att kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i minoritetsspråken där detta behövs i omvårdnaden av de äldre.

Socialstyrelsen skriver i sin rapport *Äldreomsorg på minoritetsspråk*, att äldreomsorgen är en fråga av stor vikt för de nationella minoriteterna. Behovet av äldreomsorg på minoritetsspråk utgår från den enskildes behov och önskemål att få sin äldreomsorg på det sätt han eller hon önskar. Även om den äldre har önskemål om äldreomsorg på minoritetsspråk är det inte alltid detta framförs till biståndshandläggaren. De nationella minoriteterna identifierar sig som etniska grupper med egen kultur och egna traditioner, men inte alla personer som tillhörande en nationell minoritet har haft möjlighet att lära sig sitt minoritetsspråk.

Enligt Socialstyrelsen lyfter förvaltningskommunerna fram fyra viktiga faktorer för att man skall lyckas att tillhandahålla en bra äldreomsorg på minoritetsspråk. Första faktorn är att samordnaren är engagerad och har språk- och kulturkompetens, god kunskap om gruppens behov samt förmåga att kommunicera med berörda chefer och organisationer. Framgångsfaktorn nummer två är att det finns minst en drivande eldsjäl i omsorgspersonalen som jobbar med dessa frågor. Den tredje viktiga faktorn är att vara en attraktiv arbetsgivare. Flera kommuner betonar att när man har fått en engagerad och kunnig enhetschef för ett äldreboende med minoritetsspråksinriktning, så har man även lyckats få tillräckligt med kunnig personal, detta även om rekryteringsläget generellt har varit svårt. Kommunernas tjänstemän framhåller som en fjärde faktor att det även är viktigt att den politiska ledningen har kunskap om lagstiftningen och att det går att lyfta viktiga frågor till berörda politiker.

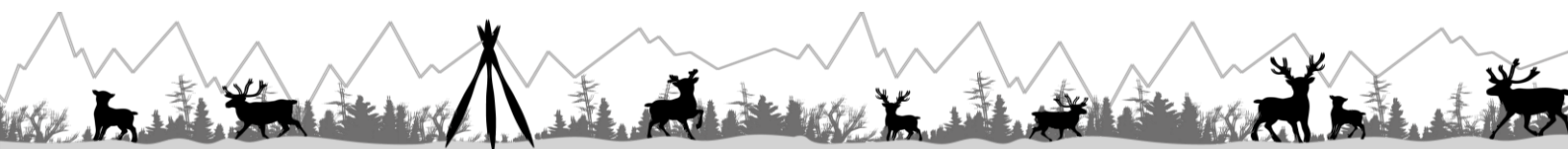
Vissa kommuner rapporterar enligt Socialstyrelsen att det inte finns någon efterfrågan på äldreomsorg på samiska eller att efterfrågan är mycket liten. Generellt uppfattar kommunerna att behovet av äldreomsorg på minoritetsspråk främst handlar om att få umgås på sitt eget språk och att äta mat, alltså den mat som ingår i den egna kulturen. Flera kommuner upplever att efterfrågan är för låg för att man ska kunna starta en hel samisk avdelning. Vissa kommuner baserar uppfattningen om låg efterfrågan på att de äldre inte själva ber om äldreomsorg på minoritetsspråk i mötet med biståndshandläggaren, medan andra arbetar aktivt med uppsökande verksamhet. Samordnaren har ofta en viktig roll när det gäller att fånga upp efterfrågan från de äldre. Kommuner som uppfattar att ingen efterfrågar äldreomsorg på minoritetsspråk arbetar inte med att utveckla en sådan, men finner heller inga särskilda hinder för att kunna erbjuda äldreomsorg på minoritetsspråk om det skulle efterfrågas.

Enligt Socialstyrelsen lyfter nationella minoriteterna fram några viktiga synpunkter:

- Avgörande för livskvaliteten att få tala sitt språk, att bli förstådd och kunna förstå.
- Man behöver inte kunna tala språket för att ha en identitet som same, sverigefinne eller tornedaling.
- Utöver språket, utgör kulturens innehåll en viktig del av identiteten och därmed också av livet som äldre.
- Diskriminering av personer som tillhör de nationella minoriteterna påverkar möjligheten att behålla sin identitet när man blir äldre.

Samisk äldreomsorg i Saepmie

Enligt Socialstyrelsen utgör det samiska språket en viktig del av den samiska kulturen, men till den samiska identiteten hör även traditioner, historia, matvanor och relationen till naturen och hemlandet Saepmie. Även som äldre har man rätt att välja identitet och livsföring. Den som har levt sitt liv som same ska inte i mötet med äldreomsorgen behöva anpassa sig till de etniska svenskarnas föreställningar om hur livet ska levas. Diskrimineringen av samer

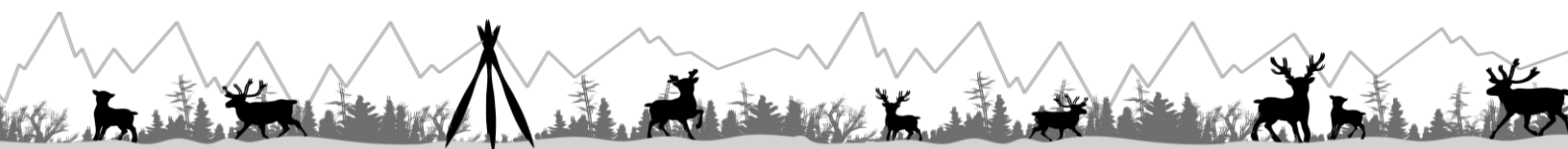
har försvårat för dem att använda det egna språket och i vissa fall helt förhindrat att språket har förts vidare till de unga. De grupper som har berövats sitt språk kan trots detta ha en stark samisk identitet.

För anhöriga till samisktalande äldre är det uppenbart att de äldre samerna lever upp när de får prata och höra sitt språk. De har mer att säga och kan tala om saker som inte är möjliga att beröra på svenska. Samer som drabbats av stroke eller demens kan förlora förmågan att prata svenska eftersom samiska är deras modersmål. Av den anledningen anser man att det är viktigt att personal inom äldreomsorgen har kunskaper i det samiska språket. Men man borde kunna förvänta sig att all personalen bör ha grundläggande ord såsom hungrig, törstig, fryser, trött. Det är inte i första hand en resursfråga utan också en attitydfråga, personalen måste förstå att det är viktigt att lära sig grundläggande fraser på samiska.

De äldre samerna vill tala samiska med någon som kan det egna språket och har kunskap om den egna kulturen. I vissa samiska förvaltningsområden betonas det att språket kommer att vara en viktig del av den samiska äldreomsorgen i framtiden också. Därför är det viktigt att ställa krav på personalen inom äldreomsorgen. Men det finns så mycket mer som är viktigt med språket, såsom ordspråk, vitsar och humor, sådant som skänker livsglädje. Berättande är också viktigt inom den samiska kulturen. Därför är samiskspråkig personal betydelsefull som en aktivitet i sig som lyssnare till fantastiska berättelser. Bristande språkkunskaper leder oundvikligen till kommunikationsproblem, som i sin tur innebär att vården och omsorgen inte fungerar väl för den enskilde (Socialstyrelsen).

Socialstyrelsen skriver att:

"det är viktigt att personalen har kunskap om övriga delar av samisk kultur och att man tar reda på hur personens liv har sett ut och sedan försöker använda det i vården. Det handlar om att förstå och tolka de äldres beteenden. Varför börjar den äldre packa sin väska? Varför går den äldre hela tiden till fönstret för att se vilket väder det är utomhus? Varför är det viktigt att få bära knivbälte, mössa och kikare? Varför ligger den äldre under bordet? Vad är det han gör?" Jo, han rör ju om i elden naturligtvis, så som han gjorde när han bodde i en kåta." En biståndshandläggare frågade var en äldre same var född. Det kan vara en märklig fråga för renskötande samer eftersom det var på ett ställe som familjen endast passerade när de var ute med sina renar. I ett annat test frågar man om vilket datum och vilken månad det är, något som inte är självklart för alla samer att känna till. Månadernas namn är inte relevanta på samma sätt som årstiderna och de samiska årstiderna är inte desamma som de svenska. Informanterna i Socialstyrelsens rapport, tar också upp att familjebanden ser olika ut i den samiska kulturen jämfört med den svenska. Är du anhörig och hur nära? Det är frågor som inte tar hänsyn till samisk kultur. Släktbanden är mycket viktiga och då inte bara de närmaste släktingarna. För många samer är det väldigt viktigt med till exempel en gudmor om det skulle hända något med föräldrarna. Det samiska språket har fler benämningar för släktingar än det svenska och kunskap om vad de olika orden står för krävs därför av personalen. Man berättar att äldre också kan dra nytta av andra vårdtagares anhöriga, bara genom att få höra dem tala samiska. En viktig del av samisk kultur är den samiska maten. För att omsorgen ska få det innehåll samerna efterlyser krävs också att personalen inom omsorgen har en positiv inställning till detta och till kunskap om samisk kultur. Ett annat problem som samer kan möta på de särskilda boendena är fördomar och fientlighet från andra äldre."

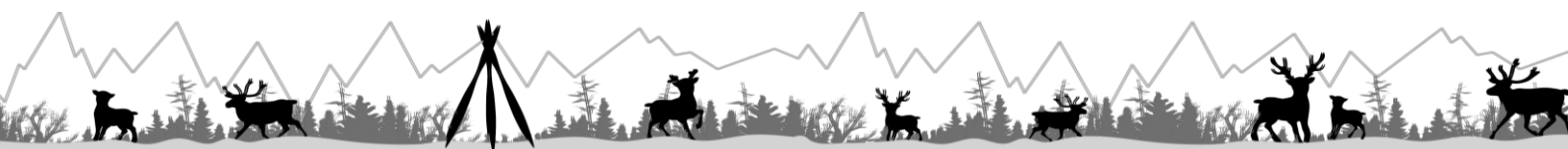

Samiskprofilerad äldreomsorg i Dorotea kommun

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk 18§ handlar om att alla människor har en värdig och trygg omsorg på ålderns höst. Att vistas i en miljö där personal och boende talar ens modersmål och har gemensamma erfarenheter kan betyda mycket för den som är äldre och kanske sjuk. I detta sammanhang är inte bara den rent språkliga delen viktig utan också de kulturella symbolerna och värdena mycket viktig enligt Socialstyrelsen. Inte alla samer talar samiska, men de kan ändå ha en stark samisk identitet och kulturtillhörighet, för dessa äldre är det andra saker än språket som konstituerar tillhörigheten. Socialstyrelsen skriver att det kan vara lättare att erbjuda en kulturellt anpassad verksamhet än en som också innefattar personal med som talar samiska. Dorotea kommun skall arbeta aktivt för att bemöta behoven gällande de äldre samernas behov och bemöta SFS 2009:724. Men målgruppen i Dorotea kommunen är liten och kan vara geografiskt spridd, det kan utgöra problem i minoritetsarbetet inom äldreomsorgen. Det räcker inte att personalen lär sig grundläggande fraser och ord, det behövs språk- och kulturkompetens personal inom samiska språket och kulturen.

Att tala samiska är en rättighet som de äldre samerna har och önskar de det, måste Dorotea kommun se till att det efterlevs genom bland annat att:

- Erbjuder hemtjänst och särskilt boende helt eller delvis på samiska. Den äldre som önskar särskilt boende på samiska, skall få möjlighet att få plats på den samiskprofilerade avdelningen i mån av plats.
- Äldre kvinnor och män inom särskilt boende och hemtjänst i Dorotea kommun skall äga rätten att bemötas på sitt eget minoritetsspråk. Samiska traditioner, kultur och mathållning skall vara ett naturligt inslag i samiskprofilerad äldreomsorg.
- Målet är att minst en samisktalande och kulturkompetens personal skall finnas anställd på 100% inom äldreomsorgen i Dorotea kommun, för att kunna erbjuda service och omvårdnad på samiska, både inom särskilt boende, hemtjänst och uppsökande verksamhet.
- Dorotea kommun skall lösa bristen på personal med kunskaper i minoritetsspråk genom att samiska språket och samisk kultur skall vara meriterande vid ny rekrytering. Även andra minoritetsspråk bör tas i beaktande.
- Tillsätta en samisk vård-/omsorgsarbetsgrupp, bestående av verksamhetschef, omvårdnadspersonal, samisk senior och samisk samordnare. Den samiska arbetsgruppen skall träffas kontinuerligt för att planera verksamheten, exempelvis teman, arrangemang, övriga önskemål.
- Om det saknas personal som behärskar samiska är kommunen skyldig att vidta aktiva åtgärder för att ombesörja detta.
- Omvårdnadspersonal skall ges tillfälle att få information och kompetensutveckling inom, samisk språk- och kulturförståelse, för att öka förståelsen, kunskapen och minska fördomar om samer.
- Omvårdnadspersonal skall kunna placeras om inom verksamheten, beroende på vart behoven finns.
- Dorotea kommun bör vid behov se fördelar med utbyte av kunskap, lösningar och samarbete mellan andra närliggande samiska förvaltningskommuner.
- Dorotea kommun skall erbjuda generell information om rättigheter på samiska och önskvärt är det om flera informerar om möjligheten att få äldreomsorg på minoritetsspråk.
- Det skall finnas samiska inomhus- och utomhusmiljöer i anslutningen till den samiskprofilerade äldreomsorgen.

- Se över om man behöver köpa in, låna eller hyra tekniska hjälpmedel som tex. PEN-Pal.
- Dorotea kommun skall se till att tolk finns om så önskas.
- Samråda med minoriteterna i frågor som berör dem, där bland annat äldreomsorg.
- Erbjudna blandad månadsverksamhet i anslutning till samiskprofilerade omvårdnadsavdelningen.

Riktlinjer i Dorotea kommun gällande samiskprofilerad omvårdnadsavdelning

Socialstyrelsen skriver att få vistas ute är en viktig del av samiskt liv och renskötsel är central för många samer. De äldre efterfrågar uteliv med eldning och kaffekokning, att få meka med skotern, torka renkött, steka fisk, ta promenader, fiska och göra utflykter i naturen. Djurens bidrag till en meningsfull äldreomsorg lyfts allt oftare fram och i de renskötande samernas liv är hunden en viktig partner/livskamrat.

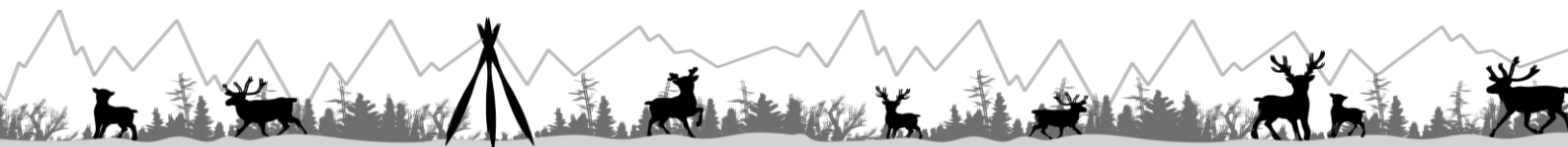
Ur ett samiskt perspektiv skulle det vara värdefullt att få träffa exempelvis en lapphund. Ljud och lukter är viktiga, men det samiska livet har andra ljud och andra dofter än svenskt liv: kåtalukt, rök, eld, hund, ren och naturen. Många har tidigare i sina liv sysslat med samisk slöjd, handarbete och behöver få möjlighet att fortsätta med detta, att få träffas och laga samisk mat tillsammans. Miljön inne på de särskilda boendena är viktig, att det finns föremål, textilier och bilder som känns igen. Böcker med bilder som föreställer gamla bruksföremål är uppskattat. Det är också viktigt att ha tillgång till samiska tidningar, tv- och radiosändningar samt filmer. Tillgängligheten har på senare år ökat när allt mer material finns på exempelvis SVT-Play, så möjligheten att tillgodose detta behov har blivit allt bättre. De äldre samerna som Socialstyrelsen träffat lyfter fram hur viktigt språket och kulturen är för att en äldreomsorg på samiska ska få god kvalitet. Man pekar också på att diskrimineringen av samer påverkar möjligheten för samer att efterfråga och ta del av äldreomsorg på det egna språket.

Det är viktigt att omvårdnadspersonal har kunskap kring den äldres tidigare liv, kulturbakgrund och värderingar för att möta dennes önskan och intressen. Det är viktigt att man redan vid inskrivning/anamnesen tar reda på om den äldre har några speciella önskemål och tankar vid livets slut.

En del äldre samer förnekar sin samiska bakgrund och det kan vara då extra viktigt att fånga upp element från kulturen som är viktig i dennes liv. Några kan vara uppfostrade till att inte berätta mer än nödvändigt om sitt liv och den samiska kulturen. Vissa äldre samer kan ha vuxit upp med att deras samiska identitet inte skulle vara synlig i det svenska samhället och det kan leda till att de äldre inte säger vad de egentligen tycker och håller inne med viss information. När den samiska äldre ber om hjälp av personal, har problemet ofta sträckt sig så långt att behovet är akut.

För den samiska befolkningen är det ofta önskvärt att kunna vara hemma så länge som möjligt och kunna dö i sitt hem med sin vanliga omgivning. Det samiska släktskapet är stort och handlar ofta om många personer, den samiska familjen har en speciell plats och har en mycket stor betydelse för den äldre. Deras delaktighet och tillvarelse är viktig både för den äldre samt familjen.

Samiska språket, är hjärtespråket för de äldre. Det handlar om att få höra sitt språk, bli tilltalad på sitt språk och kunna samtala på samiska med andra äldre och personal. Kommunikation handlar om mycket mer än bara språket och språkförståelse. Kulturen är också en del av den äldres identitet. Det är viktigt att omvårdnadspersonal känner sig väl bekant med den samiska kulturen, för det ökar den äldres välbefinnande (Mitt liv, Terminal pleie til).

Riktlinjer för att säkerställa en samiskprofilerad äldreomsorg i Dorotea kommun är bland annat:

- Att de äldre skall få del av samiska traditioner såsom språk, kultur och mathållning genom kommunens äldreomsorg.
- Att få tala, samtala och höra sitt modersmål (samiska).
- Att få se nyheter, program på tv och webben på samiska.
- Att få lyssna på nyheter och program på radion på samiska.
- Att få slöjda och se/känna på slöjd.
- Att ordna "samiska träffar/möten" för de boende i samarbete med samisk samordnare.
- Att försöka göra "små" utflykter, se uteliv i ovanstående brödtext.
- Att böcker, tidskrifter skall finnas tillgängligt för de boende och personalen skall bistå med läshjälp/högläsning.
- Att möjliggöra så att de äldre kan delta på samiska kulturarrangemang i kommunen.

Biståndshandläggaren

Samisk biståndsbedömning behövs inom vårdplaneringen. Behovet av äldreomsorg på minoritetsspråk utgår från den enskildes behov och önskemål att få sin äldreomsorg på det sätt han eller hon önskar. Efterfrågan utgörs av att dessa personer framför önskemål om att få sin äldreomsorg på detta sätt. Även om den äldre har önskemål om äldreomsorg på minoritetsspråk är det inte alltid att detta framförs till biståndshandläggaren, därför är biståndshandläggaren en viktig del i minoritetsspråkarbetet. Biståndshandläggaren skall fråga om den äldre önskar äldreomsorg på samiska i samband med vårdplaneringen.

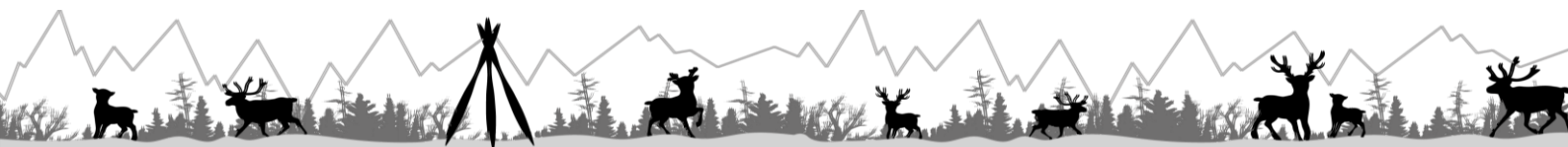
Behoven av omsorg på samiska bygger på god lokal personkännedom hos biståndshandläggaren och samiska samordnaren. Frågan om information till äldre och anhöriga handlar dels om rätten till information på det egna språket, dels om att få information om sina rättigheter och om möjligheten att få hela eller delar av service och omsorg på minoritetsspråket (Socialstyrelsen).

Den enskildes behov av äldreomsorg på samiska ska fångas upp i mötet med biståndshandläggaren bland annat genom:

- Anhöriga och/eller de äldre skall kunna ansöka om äldreomsorg på samiska och övriga minoritetsspråk via ansökningsblanketten.
- Fråga personer med samisk bakgrund om de vill ha tolk i samband med utredning om bistånd.
- Fråga om den äldre vill ha äldreomsorg på samiska språket vid biståndsbedömningen.
- Översätta biståndsbeslut till samiska om så önskas.
- Informera om minoriteternas rättigheter och delge information i form av broschyrer och på webben.
- Kontakt med samisk samordnare.

Kost

Enligt livsmedelverket är maten och måltiden mycket betydelsefull för välbefinnande och nöjdhet inom äldreomsorgen. Att få äta en god och vällagad måltid vid ett vackert dukat bord kan bidra till glädje, trivsel och en känsla av meningsfullhet. Gemensam matlagning kan också bidra till glädje, gemenskap och en känsla av meningsfullhet. Måltiderna inom äldreomsorgen bör så långt det är möjligt anpassas efter varje enskild individ. De äldre har

gjort egna val hela livet och vill fortsätta påverka sin vardag trots att de är beroende av andra. En viktig del i vardagen är att få äta den mat man tycker om och längtar efter.

En viktig del i den samiska kulturen är maten enligt Socialstyrelsen. De äldre saknar den samiska maten som de har ätit i hela sitt liv. Smaker och dofter förgyller tillvaron, samt att den äldre blickar tillbaka på den lyckliga perioden i sitt liv, den samiska maten skänker njutning och glädje hos den äldre.

Traditionell samisk mat kan sammanfattas med två ord; kött och fisk. Fisken äts; färsk genom att kokas eller stekas, saltad, torkad och rökt, fiskrommen tas även tillvara. Därutöver åt man mycket renkött, både färskt, torkat och konserverat enligt gamla metoder. Av renen tog man vara på allt och de kunskaperna lever fortfarande. Även skalle, klövar, märgben och blod kommer till användning. Tarmarna och renens magar kan man rengöra och använda vid tillverkning av bland annat blodkorv. De samiska maträtterna har inte förändrats, men nya maträtter har kommit in genom influenser utifrån.

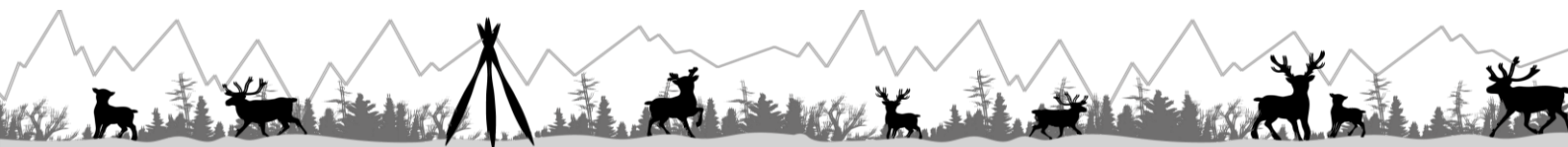
Fast ingenting går upp emot ett riktigt "renkok" säger många äldre! När man har slaktat en ren och få koka färskt kött, oftast ryggbitarna samt blodkams eller blodkorv och att få dricka den nykokade renbuljongen (www.samer.se). Kostenheten i Dorotea kommun skall bland annat kunna erbjuda:

- Servera samisk mat på den samiskprofilerade äldreomsorgsavdelningen samt inom hemtjänsten där det efterfrågas inom kommunen.
- Servera brödet "gaahkoe" till kvällsfika.
- Servera "mindre" samiska inslag, exempelvis kokt rentunga som pålägg.
- Se till att det finns samiska råvaror vid upphandlingar.
- Möjlighet till att känna doften av samisk matlagning för de äldre.

Samisk samordnare

Enligt Socialstyrelsen har samiska samordnaren en viktig roll när det gäller att fånga upp efterfrågan från de äldre. Samordnaren bör också vid behov bedriva en uppsökande verksamhet bland de äldre samerna som har hemtjänst samt samiskprofilerad omvårdnadsavdelningen. Samordnaren har ofta en stor lokalkännedom i kommunen och känner till den samiska befolkningen och är därav till stor hjälp, samordnaren besitter också ofta både språk- och kulturkompetens. Därav är det av stor vikt att ett bra samarbete och dialog med berörda parter fortlöper. Samiska samordnarens ansvar i samiskprofilerad äldreomsorg är bland annat:

- Samordnaren skall möjliggöra och ordna med träffar mellan äldre samer, både äldre som får sin omsorg i hemmet, de som bor på särskilda boenden och eventuellt övriga seniorer. Träffarna/mötena skall vara samiska träffpunkter eller språkcaféer som framhåller, samisk kultur och samiskt språk. Se över om det även kan göras generationsöverförande möten med samiska barn och ungdomar.
- Kartlägga befintliga språkresurser bland vård- och omsorgs personal.
- Kartlägga nuvarande behov och försöka kartlägga kommande behov inom vård- och äldreomsorgen.
- Arbeta och planera med berörda parter för att kunna bemöta önskemål och efterfrågan på samisk äldreomsorg.
- Samordnaren skall se till att personalen ges möjlighet till fortbildning i sydsamiska samt samernas historia, kultur och samiska traditioner, med ett särskilt fokus där behovet är.
- Försöka anordna samiska miljöer i anslutning till äldreomsorgens boenden.

- Undersöka om det finns samer inom kommunen som vill vara kontaktpersoner åt äldre samer som har hemtjänst eller är boende på den samiskprofilerade omvårdnadsavdelningen.
- Samordnaren skall också vid behov bedriva en uppsökande verksamhet bland de äldre samerna som har hemtjänst, om de ej kan närvara på de samiska träffarna.
- Behjälplig och ordna med broschyrer samt ny information om minoritetsspråkslagstiftningen både i tryckt form som på webbplatsen.

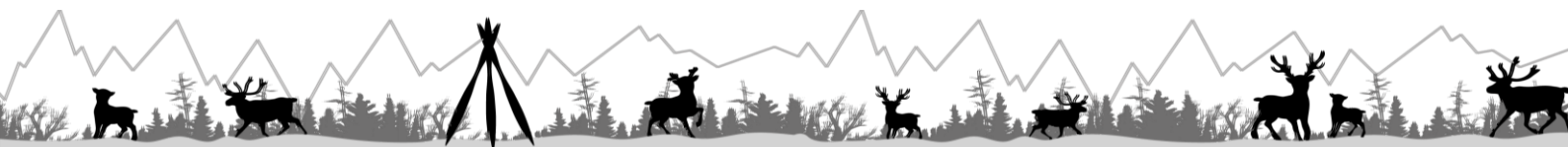
Uppföljning och uppdatering av ”Verksamhetsplan för samiskprofilerad äldreomsorg i Dorotea kommun

Denna verksamhetsplan skall följas upp och revideras vart 3:e år precis som minoritetshandlingsplanen av samiska samordnaren. Verksamhetsplanen skall sedan samrådas med berörda verksamhetschefer, samiska samrådsgruppen och den samiska vård-/omsorgsarbetsgruppen. Verksamhetsplanen är ett dynamiskt verktyg och smärre justeringar/uppdateringar under planperioden kan ske.

Rastplatser

*Egentligen borde man bara bo i tält
 Du är alltid på väg någonstans
 Ibland stannar du på någon rastplats
 Men visst är det skönt att veta
 Att dina tältpinnar inte sitter hårdare
 Än de går att flytta
 Det är bara så att du måste känna dig trygg
 Inom den trakt där du färdas
 Jag har vandrat mitt liv mellan olika rastplatser
 Mina allra första finns nu bara på näthinnan
 Därför är de kanske de vackraste
 Ett liv går så fort
 Till sist får du lägga ner din vandringsstav
 Någon reser kanske en sten
 Det enda spår som minner om dig
 Vinden, solen och tiden sopar igen alla spår*

Martha Jåma

Referenser:

Socialstyrelsen, Äldreomsorg på minoritetsspråk, 2015.

<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19939/2015-10-15.pdf>

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Författningskommentarer.

http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2012/Lagen_om_nationella_minoriteter_kommentarer.pdf

Nationella minoriteters rättigheter. En handbok för kommuner, landsting och regioner.

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/manniska-och-samhalle/nationella-minoriteter/Handbok-parm-NM.pdf>

Minoritetshandlingsplanen i Dorotea kommun 2014-2016.

http://www.dorotea.se/default.asp?oewcmd=10&file=812%5C843%5C2093%5Cminoritetshandlingsplan_2014-2016.pdf

Rapport om användningen av statsbidraget för förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska samt förslag till riktlinjer. Länsstyrelsen Stockholm.

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/nyheter/2016/Rapport%20dnr%20106-23946-2015.pdf>

www.livsmedelverket.se

www.samer.se

Mitt liv, Terminal pleie til personer med sørsamisk språk og kulturell identitet, Snåsa, 2012.

Kartläggning gjord år 2012 i Dorotea kommun.

